herpy

WĘŻE

fałszywa kobra wodna

Hydrodynastes gigas

Hydrodynastes gigas to duży, szybki i ciekawski, aktywny za dnia wąż z mokradeł Ameryki Południowej, który może przekraczać dwa metry długości. Zagrożony spłaszcza kark jak kobra, ale utrzymuje ciało w poziomie. Ma tylne zęby jadowe i jest słabo jadowity: większość ugryzień powoduje jedynie miejscowy ból i obrzęk, ale niektóre wywołują silną reakcję. Wymaga bardzo dużego terrarium.

Rodzina: Colubridae Nazwa angielska: False Water Cobra Dawna nazwa: *Cyclagras gigas; Hydrodynastes melanogigas*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**150-250 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**1 000-4 500 g**
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i półwodny**
Środowisko	**Sawanna i mokradła**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**240 × 90 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-33 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**30-60%**
Woda	**Część wodna**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Zimowanie	**15-21 °C** 6-10 tygodni
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**6-42 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**75 dni** przy 27-28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Hydrodynastes gigas to masywnie zbudowany wąż o gładkim, matowym ciele, dużych oczach z okrągłymi źrenicami i czarnym języku. Ubarwienie podstawowe jest oliwkowozielone do brązowego, z ciemnymi plamami i poprzecznymi pasami, które ciemnieją w kierunku ogona. Brzuch jest żółty lub brązowy z ciemnymi plamami tworzącymi trzy kropkowane linie. Młode są znacznie ciemniejsze od dorosłych, nie mają ciemnych oczu typowych dla dorosłych i bardziej przypominają pończosznika lub zaskrońca. W niewoli wyhodowano jasne odmiany. Czarną populację z Tocantins w środkowej Brazylii opisano jako odrębny gatunek, *Hydrodynastes melanogigas*, ale obecnie uważa się ją za czarną odmianę *H. gigas*.

Wąż osiąga zwykle 150-250 cm długości łącznie z ogonem, a pojedyncze osobniki mogą przekraczać trzy metry. Samice są wyraźnie większe od samców. Średnia masa wynosi około 1,6 kg, a duże osobniki mogą ważyć do 4,5 kg.

Najbardziej znaną cechą gatunku jest postawa obronna. Zagrożony wąż wygina szyję i ciało na boki i rozpłaszcza je, by wydawać się większym. Przypomina wtedy kobrę, ale nie unosi się pionowo i potrafi spłaszczyć także dalszą część ciała, czego prawdziwa kobra nie potrafi. Nazwa *gigas* oznacza po grecku olbrzyma.

Wąż ma powiększone zęby z tyłu górnej szczęki, bez bruzdy, oraz gruczoły wydzielające słaby jad. Nie jest niebezpieczny jak prawdziwa kobra, ale nie jest też nieszkodliwy; zob. część o zachowaniu. Temperament jest bardzo zróżnicowany: niektóre osobniki są spokojne, inne bronią się zaciekle. Gatunek jest szybki i aktywny, wymaga doświadczonego hodowcy i dużo miejsca.

Występowanie i środowisko

Hydrodynastes gigas występuje we wschodniej części Ameryki Południowej, na wschód od Andów. Większość zasięgu leży w Brazylii, od stanów Amazonas i Pará na północy po Rio Grande do Sul na południu, a dalej we wschodniej Boliwii, Paragwaju i północnej Argentynie. Na północy występuje wzdłuż wybrzeża Gujany Francuskiej i Surinamu oraz w Gujanie, a pojedyncze stwierdzenia pochodzą z południowej Wenezueli. Nie stwierdzono go w Ekwadorze ani w Urugwaju.

Lokalizacją typową jest Corrientes w Argentynie. Zwierzęta w niewoli pochodzą głównie z Paragwaju i Boliwii, a obecnie większość to osobniki z hodowli.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia, Boliwia, Paragwaj, Argentyna, Gujana Francuska, Surinam, Gujana i Wenezuela.

ŚRODOWISKO

Gatunek preferuje otwarte mokradła i zarośla, a rzadko spotyka się go w nienaruszonym, gęstym lesie deszczowym. Obserwowano go także na suchszych terenach. Jest aktywny za dnia i spędza go na patrolowaniu, pływaniu, wspinaniu się, a czasem na kopaniu w luźnej ziemi. Ukrywa się pod pniami drzew, w wysokiej roślinności i pod śmieciami.

W Paragwaju, skąd pochodzi wiele zwierząt z niewoli, lato (od listopada do marca) jest gorące, z temperaturą w dzień około 33 °C i nocami około 22 °C. Zima (od maja do lipca) jest chłodniejsza, z temperaturą 23-25 °C w dzień i 11-16 °C w nocy. Wilgotność powietrza waha się od nawet 85 % latem do bardzo niskich wartości zimą. Długość dnia zmienia się od około 14 godzin latem do 10 godzin w środku zimy. Gatunek je również zimą, ale znacznie mniej.

W naturze dieta składa się głównie z płazów, ryb i gadów, a jedynie w niewielkim stopniu z ptaków i ssaków. Gatunek je często i wiele osobników w chwili złapania ma pokarm w żołądku.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 240 × 90 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest zawsze lepsze. *Hydrodynastes gigas* jest aktywny i patroluje przez cały dzień, dlatego najważniejsza jest powierzchnia podłogi. Terrarium o długości 120 cm jest za małe dla dorosłego osobnika. W jednym terrarium trzymaj tylko jednego dorosłego węża.

Terrarium musi być solidne i całkowicie szczelne, z zamykaną na klucz pokrywą. Gatunek jest silny, szybki i sprawnie znajduje szczeliny. Terraria z PVC są lekkie, trwałe i łatwe w utrzymaniu czystości, ale muszą mieć dobrą wentylację.

Jako podłoże sprawdza się warstwa 10-15 cm kory zmieszanej z peletem drzewnym, liśćmi i torfowcem. Wchłania odchody, dzięki czemu brud można usuwać miejscowo, i utrzymuje umiarkowaną wilgotność. Wąż czasem kopie. Zapewnij co najmniej dwie kryjówki, jedną w ciepłym i jedną w chłodnym końcu, a najlepiej także wilgotną kryjówkę. Płaty kory, korzenie i pnie dają dodatkowe schronienia i możliwości wspinaczki.

Duży pojemnik z wodą, w którym zmieści się cały wąż, to stały element wyposażenia. Jest używany przez cały rok, także zimą. Utrzymuj wodę w czystości i często ją wymieniaj.

Młode trzyma się w małych pojemnikach z kryjówką, miską z wodą i podłożem z kory, ponieważ potrzebują spokoju i poczucia bezpieczeństwa. Przenosi się je do większego terrarium, gdy dobrze jedzą i zjadły około dziesięciu posiłków. Najlepiej robić to stopniowo, mieszając stare i nowe podłoże. Zwierzęta, które się stresują i odmawiają pokarmu, wraca się do małego pojemnika i przenosi wolniej.

TEMPERATURA

H. gigas wymaga wyraźnego gradientu temperatur. W dzień temperatura tła powinna wynosić 24-27 °C, a w miejscu do wygrzewania 30-33 °C. W nocy temperatura spada do 20-23 °C. Każde ogrzewanie podłącz do termostatu i mierz temperaturę cyfrowymi termometrami w obu końcach.

Rok dzieli się na dwie pory. Od lutego do połowy października obowiązuje powyższy ciepły rytm z 13 godzinami światła. Od połowy listopada do stycznia trwa chłodny okres spoczynku: tło spada do około 21 °C, miejsce do wygrzewania do 25 °C, a noc do 15 °C, a światło skraca się do 10-11 godzin. Przejścia między porami odbywają się stopniowo. W okresie spoczynku wąż je niewiele albo wcale. Okres spoczynku służy też jako przygotowanie do rozmnażania. Spoczynek zapewniaj tylko zwierzętom w dobrej kondycji.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna być umiarkowana, 30-60 %, przez cały rok. *Hydrodynastes gigas* nie jest gatunkiem lasu deszczowego i źle znosi stale mokre otoczenie, ale wilgotna warstwa na dnie i wilgotna kryjówka pomagają przy linieniu. Duży pojemnik z wodą nieznacznie podnosi wilgotność. Utrzymuj powierzchnię podłoża suchą i wymieniaj je, jeśli stanie się mokre i brudne. Higrometr pokaże, czy poziom jest utrzymany.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny za dnia i spędza dużo czasu na patrolowaniu i wygrzewaniu się. Mocne światło i UVB sprzyjają bardziej naturalnemu zachowaniu, a wąż chętniej wybiera miejsce pod źródłem UVB niż pod lampą grzewczą o tej samej temperaturze. Zalecane jest UVB odpowiadające strefie Fergusona 2, np. świetlówka T5 lub źródło LED nad jedną stroną terrarium, tak by w pozostałej części był cień.

Rytm świetlny podąża za porami roku. Latem jest 13 godzin światła i 11 godzin ciemności, a w okresie spoczynku 10-11 godzin światła. Użyj programatora czasowego. W nocy musi być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Hydrodynastes gigas* zjada głównie płazy, ryby i gady, a tylko w niewielkim stopniu ptaki i ssaki. W niewoli podstawą diety są mrożone i rozmrożone gryzonie, uzupełniane dla urozmaicenia żabimi udkami, pstrągiem oraz kurczętami lub przepiórkami. Ofiarę podaje się zawsze martwą.

Dorosłe osobniki karmi się dwa razy w tygodniu: jeden posiłek to duża ofiara (średni lub duży szczur), drugi mała (dorosła mysz lub mały szczur). Młode dostają dwie-trzy małe ofiary tygodniowo. Gatunek w naturze je często i szybko trawi; ofiara zwykle opuszcza organizm w ciągu 72 godzin. Ofiara nie może być grubsza niż najgrubsze miejsce ciała węża.

W okresie spoczynku karmi się niewiele albo wcale. Samice przeznaczone do rozmnażania karmi się obficie przez ostatnie trzy tygodnie przed spoczynkiem. W dużym pojemniku zawsze musi być świeża woda.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

H. gigas jest ciekawski, bystry i aktywny, a dzień spędza na patrolowaniu, pływaniu, kopaniu i wspinaniu się. Potrzebuje dużo miejsca. Zwierzęta, które nie mają wystarczająco dużo przestrzeni, mogą zacząć chodzić tam i z powrotem wzdłuż szyby. Zwykle szybko to ustaje, gdy dostaną więcej miejsca i więcej zajęć, np. spacer w bezpiecznym, przygotowanym pomieszczeniu pod nadzorem.

Gdy wąż rozpłaszcza kark, jest zestresowany i trzeba dać mu spokój. Brać go do ręki należy rzadko i spokojnie, i dopiero gdy się uspokoi. Po dotykaniu zwierząt karmowych umyj ręce przed wzięciem węża, aby nie pomylił dłoni z pokarmem.

Gatunek ma tylne zęby jadowe i wydziela słaby jad z gruczołów w tylnej części górnej szczęki. Odnotowano wiele ugryzień, ale tylko nieliczne z silną reakcją. Większość powoduje jedynie miejscowy ból i lekki obrzęk. Poważne przypadki skutkowały silnym obrzękiem, siniakami, drętwieniem, swędzeniem i zawrotami głowy. Ugryzienie, przy którym wąż się zawiesza i przeżuwa, wprowadza do rany więcej jadu niż szybki atak. Odczep węża spokojnie zamiast go zrywać. Przemyj ranę wodą z mydłem i zgłoś się do lekarza przy silnym obrzęku lub innych objawach. Terrarium musi stać tam, gdzie dzieci i osoby postronne nie mają do niego dostępu.

Trzymaj zwierzęta pojedynczo, z wyjątkiem okresu rozrodu.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane. Samice są wyraźnie większe od samców. Daj zarówno samcom, jak i samicom dużo czasu na wzrost, zanim przeznaczysz je do rozmnażania. Młode rosną szybko: przy karmieniu przez cały rok samice mogą po roku ważyć około 2 kg, ale nie oznacza to, że są gotowe do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie podąża za rytmem pór roku. Zwierzęta karmi się obficie w półroczu letnim, a od połowy listopada do stycznia mają chłodny okres spoczynku. Po spoczynku podnosi się temperaturę, a samca dosadza się do samicy na 48 godzin, z 48-godzinną przerwą pomiędzy. Powtarza się to, aż zaobserwuje się około pięciu kopulacji albo samiec straci zainteresowanie.

Samiec nie gryzie samicy, ale goni ją agresywnie i wytrwale. Zaloty trwają kilka godzin i odbywają się najczęściej rano. Zawsze obserwuj zwierzęta, aby samica nie odniosła obrażeń. W czasie rozwoju jaj samicę karmi się normalnie, a pokarm oferuje się jej także po linieniu przed złożeniem jaj, dopóki nie przestanie jeść.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja od wczesnego lata i przez całe lato, najczęściej na początku sezonu. Liczebność zniesień jest bardzo różna, od 6 do 42 jaj, średnio około 23 jaj, więcej niż u większości węży właściwych. Samica może złożyć dwa zniesienia w sezonie, również bez ponownego kontaktu z samcem w międzyczasie.

Umieść w terrarium pojemnik do składania jaj z wilgotnym torfowcem. Po złożeniu jaj samicę karmi się normalnie, aby doszła do siebie, a z samcem łączy się ją ponownie dopiero następnej wiosny.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się, nie obracając ich, do pojemnika z wilgotnym podłożem, np. wermikulitem lub perlitem, a pojemnik umieszcza się w inkubatorze w temperaturze 27-28 °C. W 28 °C inkubacja do wyklucia trwa około 75 dni. Jaja, które pleśnieją lub zapadają się, są zwykle niezapłodnione. Usuń je dopiero wtedy, gdy są wyraźnie martwe.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode linieją wkrótce po wykluciu, a większość zaczyna jeść w ciągu dwóch tygodni. Oferuj małe ofiary dwa-trzy razy w tygodniu. Młode potrzebują spokoju i kryjówek. Przenosi się je do większego terrarium, gdy dobrze jedzą i zjadły około dziesięciu posiłków, najlepiej stopniowo, mieszając stare i nowe podłoże. Zwierzęta, które po przeniesieniu odmawiają pokarmu, wraca się do pojemnika i przenosi wolniej.

Waż je regularnie: stały przyrost masy pokazuje, że wszystko jest w porządku.

Zdrowie i częste błędy

Hydrodynastes gigas jest odporny, ale większość problemów wynika ze stresu i niewłaściwej opieki. Typowe błędy to:

- Za mało miejsca. Zwierzęta, które chodzą tam i z powrotem wzdłuż szyby, odmawiają pokarmu lub ciągle rozpłaszczają kark, są zestresowane. Więcej miejsca i więcej kryjówek zwykle rozwiązuje problem.
- Brak gradientu temperatur. Gatunek potrzebuje zarówno ciepłego miejsca do wygrzewania, jak i chłodnych stref oraz pojemnika z wodą.
- Zbyt jednostronna dieta. Urozmaicona dieta z gryzoni, żabich udek i pstrąga najlepiej odpowiada naturalnemu pokarmowi gatunku.
- Zbyt duże ofiary, które mogą powodować wymioty. Ofiara nie może być grubsza niż najgrubsze miejsce ciała węża.
- Brudna woda i mokre podłoże. Często wymieniaj wodę i na bieżąco usuwaj odchody.
- Resztki wylinki i roztocza. Zapewnij wilgotną kryjówkę, a w sprawie leczenia roztoczy zasięgnij porady weterynarza.

Zdrowe zwierzę jest aktywne, równomiernie przybiera na masie, ma czyste oczy i chętnie je. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli wąż chudnie, nie je przez kilka tygodni, oddycha z otwartym pyskiem lub ma zmienione odchody.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.